

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησης 132/2023

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΤΜΗΜΑ Α΄

Συνεδρίαση της 11ης Δεκεμβρίου 2023

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Στυλιανή Χαριτάκη, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Αφροδίτη Κουτούκη, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ., Σταύρος Σπυρόπουλος, Διονύσιος Χειμώνας, Ευτυχία Κασομένου, Κωνσταντίνος Γεωργιάδης, Αντώνιος Αντωνίου, Ελένη Λευθεριώτου, Εμμανουέλα Πανοπούλου και Ουρανία Πατσοπούλου, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Σταυρούλα Θεοδωρακοπούλου, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός Ερωτήματος: Το υπ' αριθ. 80004ΕΞ2023/23.05.2023 έγγραφο Υπουργείου Οικονομικών(ήδη Εθνικής Οικονομίας & Οικονομικών)/ Γενική Γραμματεία Φορολογικής Πολιτικής & Δημόσιας Περιουσίας(τότε) / Γενική Διεύθυνση Δημόσιας Περιουσίας& Κοινωφελών Περιουσιών/Διεύθυνση Κοινωφελών Περιουσιών/Τμήμα Γ΄ Σχολαζουσών Κληρονομιών

Περίληψη Ερωτήματος : Ερωτάται, σε ζητήματα κληρονομικής διαδοχής αλλοδαπού, υπηκόου Δανίας και κατοίκου Ελλάδος, ο οποίος απεβίωσε στην Ελλάδα, πριν την έναρξη ισχύος (17.08.2015) του Κανονισμού (ΕΕ) 650/2012, δεδομένου και του γεγονότος ότι δεν υπάρχει εμφανής κληρονόμος αυτού, εάν εφαρμόζεται το άρθρο 61 του ν.4182/2013, άλλως, ποιες διατάξεις είναι

εφαρμοστές και ποιος φορέας είναι αρμόδιος για τον χειρισμό και την διενέργεια των συναφών με την συγκεκριμένη κληρονομία απαιτούμενων ενεργειών.

Στο πιο πάνω ερώτημα, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Α΄ Τμήμα) γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό

Από το έγγραφο του ερωτήματος και τα στοιχεία του φακέλου που το συνοδεύουν, προκύπτουν τα ακόλουθα :

1. Στις 11 Ιουνίου 2015 απεβίωσε σε περιοχή της Περιφερειακής Ενότητας Ρεθύμνου της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης, ο Δανός υπήκοος R.B., κάτοικος εν ζωή Πηγής Δήμου Ρεθύμνης. Ο θανών φέρεται ως άγαμος, χωρίς εμφανή κληρονόμο και, κατά το δοθέν ιστορικό, δεν υπήρξε δημοσίευση διαθήκης του από ελληνικό δικαστήριο. Ο θανών διέθετε, στην Ελλάδα, κινητή και ακίνητη περιουσία (ΙΧΕ, τραπεζικές καταθέσεις και δύο ακίνητα στη Κρήτη, δηλ. ένα διαμέρισμα και ποσοστά ενός οικοπέδου) και φέρεται να έχει κάποια μικρά χρέη προς την ελληνική φορολογική διοίκηση. Για την ανωτέρω κληρονομία, δεν έχει κατατεθεί στην αρμόδια ΔΟΥ Ρεθύμνου κάποια δήλωση φόρου κληρονομίας, ούτε έχει γνωστοποιηθεί κάποια δήλωση αποποίησης κληρονομίας.

2. Σύμφωνα, με το από 27.06.2016 ηλεκτρονικό μήνυμα (και τα συνημμένα του) της Πρεσβείας της Δανίας στην Ελλάδα που απευθύνεται στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης, με αναφορά και σε προηγούμενη επιστολή της προς το Αστυνομικό Τμήμα Λάμπης, ο θανών Δανός υπήκοος είχε περιουσία στη Δανία, ενώ με την από 29.01.2002 διαθήκη του είχε ορίσει κληρονόμο αυτής (χωρίς αναφορά σε περιουσία στην Ελλάδα) την Εκκλησία Στρατού, της οποίας το νομικό καθεστώς, η ύπαρξη ή όχι νομικής προσωπικότητας ή η έδρα δεν διευκρινίζονται. Για την εκκαθάριση και τον υπολογισμό του ενεργητικού της ευρισκόμενης στη Δανία περιουσίας του εκλιπόντος έχουν επιληφθεί διαχειριστής κληρονομίας και το πτωχευτικό δικαστήριο της τελευταίας διαμονής του στη Δανία. Η ως άνω Πρεσβεία της Δανίας εκφράζει την άποψη ότι, για ζητήματα που αφορούν περιουσιακά στοιχεία του θανόντος στην Ελλάδα, αρμόδιες είναι οι ελληνικές αρχές και

συνέστησε στην ελληνική διοίκηση να απευθυνθεί στο αρμόδιο για τη συγκεκριμένη κληρονομία, επιληφθέν δικαστήριο της Δανίας για περαιτέρω πληροφορίες και διευκρινίσεις σχετικά με την διαθήκη και την αναζήτηση κληρονόμων του κληρονομούμενου.

3. Σε συνέχεια εισήγησης της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης προς στο Συμβούλιο Κοινοφελών Περιουσιών υπέρ της έγκρισης εκκίνησης της διαδικασίας αναγνώρισης του κληρονομικού δικαιώματος του Δημοσίου επί της κληρονομίας του θανόντος αλλοδαπού, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου 61 του ν.4182/2013, το ανωτέρω Συμβούλιο, στη Συνεδρίαση της 11^{ης} Οκτωβρίου 2022, αποφάσισε, ομόφωνα, την αναβολή της συζήτησης του παραπάνω θέματος, προκειμένου να διερευνηθεί το ζήτημα των εφαρμοστέων διατάξεων, δεδομένου ότι ο θανών είχε αποβιώσει σε χρόνο προγενέστερο της έναρξης του ενωσιακού Κανονισμού 650/2012 που ρυθμίζει και ζητήματα κληρονομικής διαδοχής, ανάλογα και με τον συνήθη τόπο διαμονής του κληρονομούμενου. Η Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης, με το υπ' αρ. οικ.2358/13.12.2022 νεώτερο έγγραφό της, διαβίβασε στο Συμβούλιο Κοινοφελών Περιουσιών εισήγηση υπέρ της κήρυξης της κληρονομίας του θανόντος υπηκόου Δανίας, ως σχολάζουσας, προκειμένου, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 61 του ν. 4182/2013, να διοριστεί κηδεμόνας αυτής, ενώ, σχεδόν παράλληλα, με το υπ' αριθ. 2400/09.12.2022 έγγραφό της είχε ήδη ζητήσει από την ερωτώσα υπηρεσία να υποβληθεί αρμοδίως σχετικό ερώτημα, προκειμένου να προσδιορισθούν οι εφαρμοστέες διατάξεις και τα αρμόδια διοικητικά όργανα. Κατόπιν αυτών, υποβλήθηκε το παρόν ερώτημα που υπογράφεται από τον (τότε) αρμόδιο Υφυπουργό Οικονομικών.

Νομοθετικό Πλαίσιο

4. Στα άρθρα 28 και 33 ΑΚ ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 28

Οι κληρονομικές σχέσεις διέπονται από το δίκαιο της ιθαγένειας που είχε ο κληρονομούμενος όταν πέθανε.»

«Άρθρο 33

Διάταξη αλλοδαπού δικαίου δεν εφαρμόζεται, αν η εφαρμογή της προσκρούει στα χρηστά ήθη ή γενικά στη δημόσια τάξη.»

5. Στα άρθρα 3, παρ. 1 και 30, παρ. 1 Κ.Πολ.Δ ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 3.

1. Στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων υπάγονται Έλληνες και αλλοδαποί, εφόσον υπάρχει αρμοδιότητα ελληνικού δικαστηρίου 2.....»

«Άρθρο 30

1. Διαφορές που αφορούν την αναγνώριση κληρονομικού δικαιώματος ή διανομή κληρονομίας, απαιτήσεις του κληρονόμου εναντίον του νομέα ή του κατόχου της κληρονομίας, απαιτήσεις από κληροδοτήματα ή απαιτήσεις από άλλες διατάξεις αιτία θανάτου ή απαιτήσεις από νόμιμη μοίρα ή απαιτήσεις εναντίον εκτελεστών διαθήκης για την εκτέλεση των διατάξεών της, υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του δικαστηρίου, στην περιφέρεια του οποίου ο κληρονομούμενος, όταν πέθανε, είχε την κατοικία του, και αν δεν είχε κατοικία τη διαμονή του. 2.....»

6. Στον Κανονισμό (ΕΕ) 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 4ης Ιουλίου 2012 (ΕΕ 2012 L 201, σ. 107 έως 134), "σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημοσίων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου", αναφέρονται-πλην άλλων- τα εξής:

Αιτιολογική σκέψη (9)

«Το πεδίο εφαρμογής του παρόντος κανονισμού θα πρέπει να καλύπτει όλα τα θέματα αστικού δικαίου που άπτονται μιας κληρονομικής διαδοχής, δηλαδή όλες τις περιπτώσεις μεταβίβασης κυριότητας αιτία θανάτου, περιουσιακών στοιχείων, δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, είτε μέσω ηθελημένης πράξης μεταβίβασης, μέσω διατάξεως τελευταίας βουλήσεως, είτε μέσω μεταβίβασης με εξ αδιαθέτου διαδοχή.»

Αιτιολογική σκέψη (83)

« Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2 του πρωτοκόλλου αριθ. 22 για τη θέση της Δανίας που προσαρτάται στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Δανία δεν συμμετέχει στη θέσπιση του παρόντος κανονισμού και, ως εκ τούτου, δεν δεσμεύεται από αυτόν ούτε υπόκειται στην εφαρμογή του»

«Άρθρο 1

Πεδίο εφαρμογής

1. Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται στις κληρονομικές διαδοχές....2... ».

«Άρθρο 2

Αρμοδιότητα σε υποθέσεις κληρονομικής διαδοχής εντός των κρατών μελών

Ο παρών κανονισμός δεν θίγει την αρμοδιότητα των αρχών των κρατών μελών να επιλαμβάνονται υποθέσεων κληρονομικής διαδοχής.».

«Άρθρο 3

Ορισμοί

1. Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού: α) ως “κληρονομική διαδοχή” νοείται η διαδοχή στην κληρονομία θανόντος και καλύπτει όλες τις περιπτώσεις μεταβίβασης αιτία θανάτου περιουσιακών στοιχείων, δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, είτε πρόκειται για εκούσια μεταβίβαση δυνάμει διατάξεως τελευταίας βουλήσεως είτε μεταβίβαση μέσω εξ αδιαθέτου διαδοχής, β).....».

«Άρθρο 4

Γενική διεθνής δικαιοδοσία

Τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο ο θανών είχε τη συνήθη διαμονή του κατά το χρόνο θανάτου έχουν διεθνή δικαιοδοσία να εκδικάσουν την

υπόθεση κληρονομικής διαδοχής στο σύνολό της».

«Άρθρο 21

Γενικός κανόνας

1. Με την επιφύλαξη τυχόν αντίθετης διάταξης του παρόντος κανονισμού, για το σύνολο της κληρονομίας είναι εφαρμοστέο το δίκαιο του κράτους στο οποίο ο θανών είχε τη συνήθη διαμονή του κατά το χρόνο του θανάτου. 2.....».

«Άρθρο 22

Επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου

1. Ένα πρόσωπο δύναται να επιλέξει ως δίκαιο που θα διέπει το σύνολο της κληρονομικής διαδοχής του το δίκαιο του κράτους του οποίου έχει την ιθαγένεια κατά το χρόνο πραγματοποίησης της επιλογής του ή κατά το χρόνο του θανάτου. Ένα πρόσωπο που έχει ιθαγένειες περισσότερων κρατών μπορεί να επιλέξει το δίκαιο οποιουδήποτε εξ αυτών κατά τη στιγμή που κάνει την επιλογή ή κατά το χρόνο του θανάτου. 2. Η επιλογή του δικαίου γίνεται ρητώς με δήλωση υπό μορφή διάταξης τελευταίας βούλησης ή συνάγεται από τους όρους της εν λόγω διάταξης. 3.....».

«Άρθρο 33

Σχολάζουσα κληρονομία

Σε περίπτωση που, σύμφωνα με το εφαρμοστέο στην κληρονομική διαδοχή δίκαιο, κατ' εφαρμογή του παρόντος κανονισμού, δεν υπάρχει κληρονόμος ή κληροδόχος περιουσιακών στοιχείων που να προβλέπεται από διάταξη τελευταίας βουλήσεως, και δεν υπάρχει φυσικό πρόσωπο ως κληρονόμος εκ του νόμου, η εφαρμογή του ούτως προσδιοριζόμενου δικαίου δεν εμποδίζει το δικαίωμα κράτους μέλους ή οντότητας που έχει ορισθεί προς το σκοπό αυτό από το εν λόγω κράτος μέλος να οικειοποιηθεί βάσει του οικείου δικαίου του, τα περιουσιακά στοιχεία της κληρονομίας που βρίσκονται στην επικράτειά του, υπό την προϋπόθεση ότι οι πιστωτές δικαιούνται να ζητήσουν να

ικανοποιηθούν οι αξιώσεις τους από τα περιουσιακά στοιχεία της κληρονομίας στο σύνολό τους.».

«Άρθρο 35

Δημόσια τάξη (ordre public)

Η εφαρμογή διάταξης του δικαίου οπουδήποτε κράτους που ορίζεται από τον παρόντα κανονισμό μπορεί να αποκλεισθεί μόνο εάν η εν λόγω εφαρμογή είναι προδήλως ασυμβίβαστη με τη δημόσια τάξη (ordre public) του κράτους μέλους του δικάζοντος δικαστηρίου.».

«Άρθρο 83

Μεταβατικές διατάξεις

1. Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται στην κληρονομική διαδοχή προσώπων των οποίων ο θάνατος επέρχεται κατά ή μετά τη 17^η Αυγούστου 2015.

2. Σε περίπτωση που ο θανών είχε επιλέξει πριν από τις 17 Αυγούστου 2015, το δίκαιο που είναι εφαρμοστέο στην κληρονομική του διαδοχή, η επιλογή αυτή είναι έγκυρη, εφόσον πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο κεφάλαιο III ή εφόσον ήταν έγκυρη κατ' εφαρμογή των κανόνων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου που ίσχυαν κατά τον χρόνο που έγινε η επιλογή στο κράτος στο οποίο ο θανών είχε τη συνήθη διαμονή του ή οποιοδήποτε από τα κράτη των οποίων είχε την ιθαγένεια.3.....».

7. Στα άρθρα 1, παρ.4 και 6, 2, παρ. 3, περ. γ και παρ. 4, καθώς και στο άρθρο 61, παρ. 1, 2, 3 και 5 του Κώδικα κοινωφελών περιουσιών, σχολαζουσών κληρονομιών και άλλες διατάξεις (ν. 4182/2013), όπως ισχύει, ορίζονται τα εξής :

« Άρθρο 1

Ορισμοί

Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος κώδικα νοούνται ως:

1.....2...3....

4. «Αρμόδια αρχή»: είναι ο Υπουργός Οικονομικών και ο Γενικός Γραμματέας της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2, οι οποίοι ασκούν τις σχετικές αρμοδιότητες δια των οικείων Διευθύνσεων.

5....

6. «Σχολάζουσα κληρονομία»: Κληρονομία της οποίας ο κληρονόμος είναι άγνωστος ή δεν έχει ακόμη βρεθεί ή δεν βέβαιο ότι την έχει αποδεχθεί.»

« Άρθρο 2

Υποχρεώσεις Δημοσίου - Αρμοδιότητες

« 1.....

2.....

3. Αρμοδιότητα του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης υφίσταται, με την επιφύλαξη της παραγράφου 4 και τυχόν ειδικών διατάξεων, στις ακόλουθες περιπτώσεις: α).....β)..... γ) Όταν πρόκειται για σχολάζουσα κληρονομία της οποίας τα ακίνητα περιλαμβάνονται στα όρια μιας και μόνης Αποκεντρωμένης Διοίκησης.....

4. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις αρμόδιος είναι ο Υπουργός Οικονομικών.....».

«Άρθρο 61

Σχολάζουσα κληρονομία

1. Στοιχεία και πληροφορίες που περιέχονται σε υπηρεσίες του Δημοσίου ή νομικά πρόσωπα του δημόσιου τομέα για την ύπαρξη κληρονομίας χωρίς εμφανή κληρονόμο διαβιβάζονται στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση της τελευταίας κατοικίας του κληρονομούμενου, η οποία προβαίνει σε εξακρίβωση των στοιχείων της κληρονομίας, πιθανολογεί την ύπαρξη ή μη κληρονόμων και ενημερώνει για τις ενέργειες της το Υπουργείο Οικονομικών. Ιδιαίτερη υποχρέωση ενημέρωσης έχει η Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία (Δ.Ο.Υ.) του κληρονομούμενου, εφόσον παρέλθει εξάμηνο από το θάνατο του, χωρίς να

εμφανιστούν οι κληρονόμοι του, προκειμένου να διοριστεί κηδεμόνας ή να βεβαιωθεί το κληρονομικό δικαίωμα του Δημοσίου.

2. Εφόσον προκύπτει ανάγκη ορισμού κηδεμόνα και αρμοδιότητα του Υπουργού Οικονομικών, ο σχετικός φάκελος διαβιβάζεται στο Υπουργείο αυτό. Αν από τα στοιχεία πιθανολογείται σφόδρα ότι δεν υπάρχει κληρονόμος πλην του Δημοσίου, ο διορισμός κηδεμόνα παραλείπεται και υποβάλλεται αίτηση στο δικαστήριο της κληρονομίας για τη βεβαίωση του κληρονομικού δικαιώματος του Δημοσίου, σύμφωνα με το άρθρο 1868 του Αστικού Κώδικα και με ανάλογη εφαρμογή της παραγράφου 5 του παρόντος.

3. Η αρμόδια αρχή διορίζει κηδεμόνα για την προσωρινή διοίκηση της κληρονομίας και την εξακρίβωση του κληρονομικού δικαιώματος του Δημοσίου όταν ο κληρονόμος είναι άγνωστος ή δεν είναι βέβαιο ότι αποδέχθηκε την κληρονομία. Για το διορισμό κηδεμόνα ενημερώνεται χωρίς καθυστέρηση η γραμματεία του δικαστηρίου της κληρονομίας. Ο επικαλούμενος κληρονομικό δικαίωμα μπορεί να ζητήσει οποτεδήποτε τη βεβαίωση του κληρονομικού δικαιώματος, με αίτηση του προς το δικαστήριο της κληρονομίας, η οποία κοινοποιείται στην αρμόδια αρχή, επί ποινή απαραδέκτου της συζητήσεως της. 4.....

5. Αν δεν υπάρχουν συγκεκριμένα αποτελέσματα ενεργειών του κηδεμόνα και του τυχόν αντικαταστάτη του μετά την παρέλευση διετίας από του αρχικού διορισμού ούτε σχετική εκκρεμοδικία και πιθανολογείται με γνώμη του Συμβουλίου ότι δεν υπάρχει άλλος κληρονόμος εκτός από το Δημόσιο, το έργο του θεωρείται ως περαιωθέν και ζητείται η αναγνώριση του κληρονομικού δικαιώματος του Δημοσίου κατά το άρθρο 1868 του Αστικού Κώδικα.....

6.....»

Ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και την υπαγωγή σε αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

8. Κατά το άρθρο 28 του Αστικού Κώδικα οι κληρονομικές σχέσεις με στοιχείο αλλοδαπότητας διέπονται από το δίκαιο της ιθαγένειας που είχε ο κληρονομούμενος όταν πέθανε. Η εν λόγω διάταξη υιοθετεί την αρχή της ενότητας της κληρονομίας και ορίζει εφαρμοστέο, επί της κληρονομίας κινητών και ακινήτων, οπουδήποτε και αν βρίσκονται, το δίκαιο της κατά το χρόνο του θανάτου ιθαγένειας του κληρονομούμενου. Από την ίδια διάταξη (ΑΚ 28) προκύπτει ότι κατά το δίκαιο της ιθαγένειας του κληρονομούμενου κρίνονται ο χρόνος επαγωγής της κληρονομίας, πότε δηλαδή επέρχεται η κληρονομική διαδοχή, οι προϋποθέσεις με τις οποίες μπορεί να γίνει κάποιος κληρονόμος, ο λόγος επαγωγής της κληρονομίας και άρα, αν η κληρονομική διαδοχή επέρχεται από το νόμο ή από διαθήκη, το περιεχόμενο της διαθήκης, τα πρόσωπα που καλούνται να λάβουν την κληρονομία σε περίπτωση που δεν υπάρχει διαθήκη, η αναξιότητα, η σχολάζουσα κληρονομία, η κτήση και η αποποίηση της κληρονομίας, οι σχέσεις μεταξύ των κληρονόμων, το δίκαιο της νόμιμης μοίρας, δηλαδή ποια τα δικαιούμενα πρόσωπα, ποιο το ποσοστό τους, καθώς επίσης ο τρόπος της κατάληψης και το δυνατό της προσβολής των πράξεων του διαθέτη, που προσβάλλουν τη νόμιμη μοίρα, τα ένδικα βοηθήματα του κληρονόμου κατά του προσώπου που αντιπαιείται το κληρονομικό του δικαίωμα, ο εκτελεστής διαθήκης και οι εξουσίες του, η εκποίηση κληρονομίας και τα ζητήματα διοίκησης και εκκαθάρισης της κληρονομίας (ΑΠ 2126/2017, 1212/2017, 1139/2015, 643/2015, 388/2015, 139/2015, 1436/2014 -βλ. ΝΟΜΟΣ, Εφαθ 247/2019, Γν. ΝΣΚ 110/2019, 185/2018, ΕρμΑΚ Απ. Γεωργιάδη - Μιχ. Σταθόπουλου, άρθρο 28, σελ. 53-54, Β.Βαθρακοκοίλης, ΕρμΑΚ, τόμος Α, στο άρθρο 28 σελ. 198 § 8).

9. Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 3, παρ. 1 και 30, παρ. 1 Κ.Πολ.Δ προκύπτει ότι, επί κληρονομικών διαφορών, για τις οποίες αποκλειστικώς αρμόδιο δικαστήριο είναι εκείνο της κατοικίας ή διαμονής του κληρονομούμενου κατά το χρόνο του θανάτου του, υφίσταται διεθνής δικαιοδοσία των ελληνικών δικαστηρίων, όταν ο κληρονομούμενος είχε κατά το χρόνο του θανάτου του την κατοικία του ή τη διαμονή του στην Ελλάδα.

10. Ο ενωσιακός κανονισμός 650/2012, στα πλαίσια υλοποίησης του ενωσιακού στόχου για την προοδευτική δημιουργία ενός ενιαίου χώρου

ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, που διασφαλίζει την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, θέσπισε διατάξεις που ρυθμίζουν σημαντικά ζητήματα, αστικού δικαίου και διασυνοριακού ενδιαφέροντος, τα οποία συνδέονται με τη κληρονομική διαδοχή και τη μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων, δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του κληρονομούμενου, μέσω διάταξης τελευταίας βούλησης ή με εξ αδιαθέτου διαδοχή.

11. Από πλευράς δικονομικού δικαίου, με τον κανονισμό και για τα προσδιοριζόμενα σε αυτόν ζητήματα κληρονομικής διαδοχής απονέμεται- κατ' αρχήν- γενική διεθνής δικαιοδοσία στα δικαστήρια του κράτους μέλους, όπου ο- έχων την ιθαγένεια κράτους μέλους της Ένωσης- κληρονομούμενος είχε, κατά τον χρόνο του θανάτου του, την συνήθη διαμονή του. Ομοίως, από πλευράς ουσιαστικού δικαίου, ο κανονισμός ορίζει, υπό μορφή γενικού κανόνα, ως εφαρμοστέο δίκαιο για την κληρονομική διαδοχή, το δίκαιο του κράτους όπου ο κληρονομούμενος, κατά τον χρόνο θανάτου του, είχε την συνήθη διαμονή του (άρθρο 21). Ο κανονισμός, πάντως και υπό προϋποθέσεις, παρέχει στα πρόσωπα που υπάγονται σε αυτόν τη δυνατότητα να επιλέξουν, κατ' άλλον τρόπο, το δίκαιο που επιθυμούν να εφαρμοσθεί ως προς την κληρονομική διαδοχή τους (άρθρα 22 και 83, παρ.2), ζήτημα που κρίνεται με βάση τα πραγματικά περιστατικά κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης.

12. Στον κανονισμό προβλέπεται και η περίπτωση της σχολάζουσας κληρονομίας, όταν ελλείπει φυσικό πρόσωπο, ως εκ του νόμου κληρονόμος, καθώς και η δυνατότητα της, εν τέλει, περιέλευσης περιουσιακών στοιχείων της κληρονομίας στο κράτος μέλος ή σε δημόσια οντότητα του κράτους μέλους, στην επικράτεια του οποίου τα σχετικά περιουσιακά στοιχεία του κληρονομούμενου βρίσκονται, υπό την προϋπόθεση να προηγηθεί η ικανοποίηση των πιστωτών της κληρονομίας (άρθρο 33) .

13. Με βάση τη ρητή πρόβλεψη της παραγράφου 1 του άρθρου 83 του κανονισμού, αυτός ισχύει και εφαρμόζεται στις περιπτώσεις, όπου ο θάνατος του κληρονομούμενου προσώπου επέρχεται στις και από τις 17 Αυγούστου 2015 και μεταγενέστερα. Στη θέσπιση του ανωτέρω κανονισμού, η Δανία δεν

συμμετέσχε και, όπως ρητά αναφέρεται στην 83^η αιτιολογική σκέψη του κανονισμού, η Δανία, η οποία, βάσει ειδικών διατάξεων των Συνθηκών (22ο Πρωτόκολλο), έχει διατηρήσει δικαίωμα εθνικής ρύθμισης συγκεκριμένων ζητημάτων, δεν δεσμεύεται από αυτόν, ούτε υπόκειται στην εφαρμογή του (συναφής η προηγούμενη αιτ. σκέψη 82 για το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία).

14. Ο ορισμός της έννοιας της σχολάζουσας κληρονομίας, δηλ. ως κληρονομίας που φέρεται να μην έχει εμφανή κληρονόμο, απαντάται και στη παράγραφο 6 του άρθρου 1 του Κώδικα περί κοινωφελών περιουσιών κ.λ.π., δηλ. του ν. 4831/2013, όπως ισχύει. Στη παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου ορίζονται ως αρμόδιες αρχές για τα ζητήματα του Κώδικα, ο Υπουργός Οικονομικών και ο Γενικός Γραμματέας (ήδη Γραμματέας) της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, σύμφωνα με τις διακρίσεις και τη κατανομή αρμοδιοτήτων που προβλέπονται στο άρθρο 2 του ίδιου νόμου, αρμοδιότητες που αυτοί ασκούν μέσω των οικείων Διευθύνσεων. Πλην άλλων, ο Γραμματέας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης έχει αποκλειστική αρμοδιότητα στη περίπτωση σχολάζουσας κληρονομίας της οποίας τα ακίνητα στοιχεία ευρίσκονται εντός των ορίων της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης (περ. γ. παρ. 3 άρθρου 2 ν.4831/2013). Συναφή με τη σχολάζουσα κληρονομία ζητήματα ρυθμίζονται στο άρθρο 61 του ίδιου νόμου. Ειδικότερα, στο άρθρο 61 προβλέπεται αρμοδιότητα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, στα όρια της οποίας ο κληρονομούμενος είχε την τελευταία του κατοικία, ως αποδέκτη συναφών στοιχείων και πληροφοριών για την επεξεργασία τους, τη διαπίστωση του σχολάζοντος χαρακτήρα της κληρονομίας, την εξακρίβωση των περιουσιακών στοιχείων της κληρονομίας, την πιθανολόγηση της ύπαρξης ή όχι κληρονόμων, αλλά και τις, κατά περίπτωση, απαιτούμενες ενέργειες για ενημέρωση του Υπουργείου Οικονομικών, τον ορισμό κηδεμόνα της σχολάζουσας κληρονομίας ή την προώθηση της διαδικασίας αναγνώρισης τυχόν κληρονομικού δικαιώματος του Δημοσίου κ.λ.π.

15. Στην περίπτωση του ερωτήματος, ενόψει των στοιχείων του δοθέντος από την ερωτώσα υπηρεσία ιστορικού και των συνοδευτικών σχετικών εγγράφων, είναι σαφές ότι, λόγω του χρόνου του θανάτου του, δανικής ιθαγένειας,

κληρονομούμενου (11.06.2015), δηλ. σε χρόνο προγενέστερο της έναρξης ισχύος του κανονισμού 650/2012 (17.08.2015), δεν συντρέχει περίπτωση εφαρμογής του κανονισμού, ο οποίος, πάντως, δεν δεσμεύει την Δανία, ούτε εφαρμόζεται σε αυτήν. Κατά συνέπεια, στη κρινόμενη περίπτωση εφαρμοστέα είναι η διάταξη του άρθρου 28 του Αστικού Κώδικα και το ουσιαστικό δίκαιο που ρυθμίζει τα ζητήματα της κληρονομικής διαδοχής του αποβιώσαντα δεν είναι το ελληνικό δίκαιο, αλλά το δίκαιο της ιθαγένειάς του, δηλ. της Δανίας, με την επιφύλαξη τυχόν μη εφαρμοστέων διατάξεών του, ως αντίθετων προς την ελληνική δημόσια τάξη.

16. Με δεδομένο το γεγονός ότι για την, σύμφωνα με φερόμενη σχετική από το έτος 2002 διαθήκη του κληρονομούμενου, εκκαθάριση των ευρισκομένων στη Δανία περιουσιακών στοιχείων του κληρονομούμενου έχει ήδη επιληφθεί το φερόμενο ως, καθ' ύλη και κατά τόπο, αρμόδιο δικαστήριο της Δανίας, ενώ συγχρόνως υπονοείται από την αλληλογραφία ότι για ζητήματα κληρονομικής διαδοχής που αφορούν σε περιουσία του εκλιπόντος στην Ελλάδα συντρέχει αρμοδιότητα της ελληνικής διοίκησης, συνάγεται ότι η αρμόδια -για τη συγκεκριμένη και ευρισκόμενη στην Ελλάδα φερόμενη ως σχολάζουσα περιουσία- αρχή οφείλει να απευθυνθεί αρχικά στο δικαστήριο της Δανίας, στο οποίο φέρεται πως εκκρεμεί σχετική υπόθεση, προκειμένου να υπάρξει διερεύνηση και επίσημη πληροφόρηση επί των πραγματικών και νομικών, κατά το δίκαιο της Δανίας, πτυχών της υπόθεσης. Το αποτέλεσμα της σχετικής έρευνας, ενδεχομένως, να αποκαλύψει προβλέψεις του δικαίου της Δανίας που, στη συγκεκριμένη περίπτωση, να επιτρέπουν την, έστω και για μέρος των στοιχείων της κληρονομίας, εφαρμογή του ελληνικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων του ν. 4182/2013 για τις σχολάζουσες κληρονομίες, αλλά και του Αστικού Κώδικα που προβλέπει και την περίπτωση του Δημοσίου, ως εξ αδιαθέτου κληρονόμου. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, και το, κατά την παράγραφο 1 του άρθρου 30 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, ελληνικό δικαστήριο της κληρονομίας έχει την αρμοδιότητα να κρίνει επί σχετικών με τη κληρονομική διαδοχή ζητημάτων, ασχέτως από το εάν το ουσιαστικό δίκαιο που θα εφαρμοσθεί είναι αλλοδαπό.

17. Με δεδομένο ότι ο αποθανών είχε μόνιμη κατοικία και διαμονή στην Κρήτη και η ευρεθείσα στην Ελλάδα ακίνητη περιουσία του (διαμέρισμα, ποσοστά οικόπεδου) εντοπίζεται αποκλειστικά εντός των ορίων της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης, αρμόδιος για τα ζητήματα της σχετικής πιθανολογούμενης ως σχολάζουσας κληρονομίας είναι ο Γραμματέας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης, μέσω της καθ' ύλη αρμόδιας διεύθυνσης.

Απάντηση

18. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, επί του τεθέντος ερωτήματος, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Α΄ Τμήμα) γνωμοδοτεί ομόφωνα ότι στη περίπτωση του R.B., υπηκόου Δανίας και κατοίκου Ελλάδας (Κρήτη), ο οποίος απεβίωσε στην Ελλάδα (Κρήτη), σε χρόνο προγενέστερο της έναρξης ισχύος του ενωσιακού κανονισμού 650/2015, δηλ. πριν τις 17.08.2015, εφαρμοστέο ουσιαστικό δίκαιο σχετικά με την κληρονομική διαδοχή του είναι το δίκαιο της ιθαγένειάς του, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 28 ΑΚ., δηλ. το δίκαιο της Δανίας. Ο Γραμματέας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης, στα όρια της οποίας ο αποβιώσας είχε μόνιμη κατοικία και διαμονή, καθώς και ακίνητη περιουσία, είναι, κατά τα άρθρα 2 και 61 ν.4831/2013, όπως ισχύει, αρμόδιος για την διερεύνηση του τυχόν σχολάζοντα χαρακτήρα της συγκεκριμένης κληρονομίας και τις, κατά περίπτωση, απαιτούμενες για την συγκεκριμένη κληρονομία εν γένει ενέργειες.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 09 Ιανουαρίου 2024

Η Πρόεδρος

Η Εισηγήτρια

Ψηφιακά υπογεγραμμένο από
STAVROULA
THEODORAKOPOULOU
Ημερομηνία: 2024.01.09

Στυλιανή Χαριτάκη

Σταυρούλα Θεοδωρακοπούλου

Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Πάρεδρος Ν.Σ.Κ

